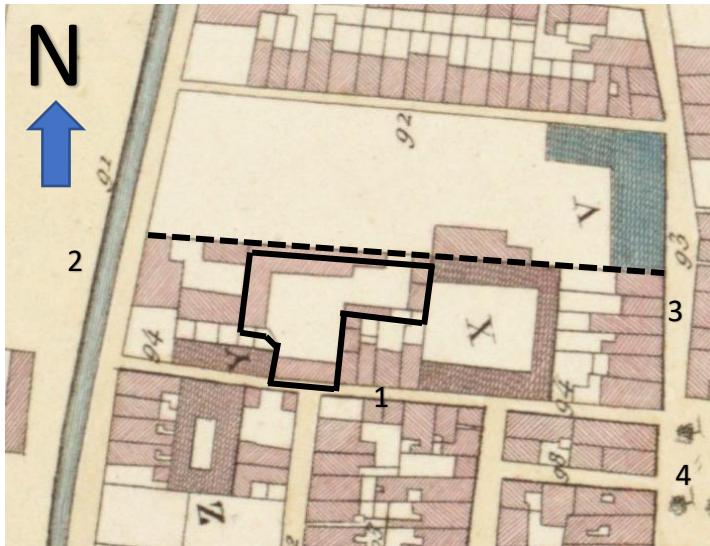

Hofje van Loo

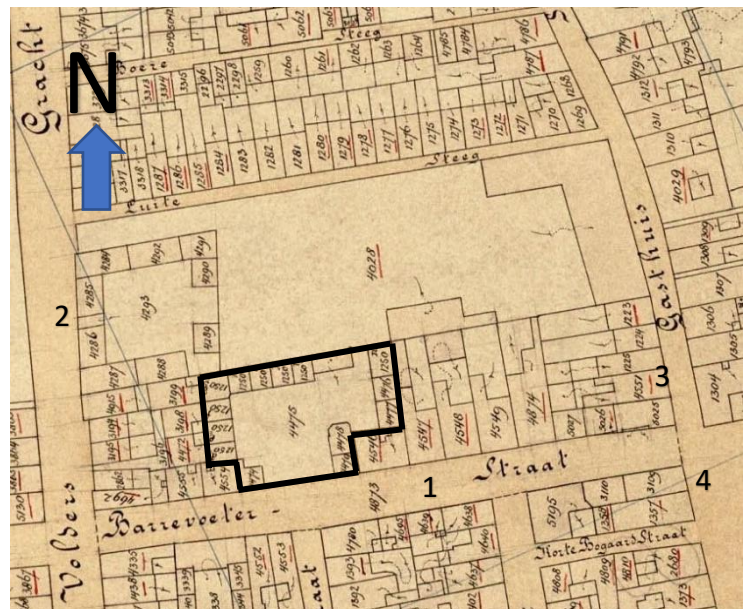
Link naar website van Haarlemse Hofjes: <https://www.haarlemsehofjes.nl/>

Locatie: Barrevoetestraat 7

NL-HlmNHA_51_000390-4_G ; W.C. van Baarsel/F.J. Nautz ; ± 1829 ; Uitsnede Barrevoetestraat e.o. ; Zwarte rand : Hofje van Loo

NL-HlmNHA_491_0589 ; ? ; 1897 ; Kadastrale kaart Haarlem (mii-
uutplan), sectie C, blad 1, genaamd Botermarkt. Uitsn. Hofje van Loo

Zwarte streepjeslijn : Verdwenen Gebbensteeg

1: Eerst Barrevoetesteeg, nu Barrevoetestraat

2: Eerst Voldersgracht, nu Gedempte Voldersgracht

3: Gasthuisstraat

4: Botermarkt

Zwarte rand : Hofje van Loo

NL-HlmNHA_54006328 ; ? ; 1910 ; Binnenhof, gezicht richting noordnoordwest

DSC_9288 ; AV ; 9-9-2017 ; AV ; Vergelijkbare positie als op foto links, maar wel iets meer naar het westen genomen

DSC_9287 ; AV ; 9-9-2017 ; binnenhof, gezicht richting noordoost

DSC_9297 ; AV ; 9-9-2017 ; binnenhof, gezicht richting west

De stichtingsakte van het Hofje van Loo is bewaard gebleven. Deze dateert van 25 mei 1489. In deze akte dragen Symon Pietersz. van Loo en zijn vrouw Godelt Willemsdochter een hofje liggend aan de Gebbensteeg over aan de Gasthuismeesters van het Sint Elisabeth Gasthuis. Hierdoor heeft het hofje ook wel de naam (Sint Elisabeths) Gasthuishofje. In dit hofje was plaats voor 13 arme mensen, hetzij priesters of hetzij andere mensen, die een goed leven geleid hadden. N.B. De Gebbensteeg is een al lang verdwenen steeg even ten noorden van de Barvoetestraat. Zie kaartjes hierboven. De familie Van Loo was een zeer oude Haarlemse familie en behoorde tot de bovenlaag van de Haarlemse samenleving. De daadwerkelijke stichting van het hofje lag echter geruime tijd na 1489. De exacte stichtingsdatum is niet bekend, maar het is pas gesticht door Willem van Loo, die waarschijnlijk een zoon was van de hierboven genoemde Symon Pietersz van Loo.

Ook van dit hofje is niet bekend, hoe het er oorspronkelijk uitgezien heeft. Oorspronkelijk lag de hoofdingang waarschijnlijk aan de noordzijde in de Gebbensteeg. Deze Gebbensteeg schijnt verdwenen te zijn bij de bouw van Cloveniers-of Sint Adriaansdoelen in de jaren 1560 - 1563. Momenteel is dit Stadsbibliotheek Centrum. Van 6 november 1563 dateert een overeenkomst tussen de bestuurders van deze Cloveniers-of Sint Adriaansdoelen en die van het hofje, dat het Hofje van Loo recht van overpad heeft om regenwater, rommel en afval over het terrein van de Doelen af te voeren naar de Voldersgracht. De afvoer van de deze spullen door het hofje en via de Barvoetestraat was nogal problematisch. In latere eeuwen moest deze overeenkomst noodgedwongen herbevestigd worden. Vanuit de stichtingsakte is bekend, dat het in eerste instantie om ruimte voor 13 personen ging.

De huidige huisjes dateren waarschijnlijk uit de 17^e eeuw en werden in de 18^e eeuw verbouwd en in de 20^e eeuw voorzien van alle moderne gemakken. In 1843 werd de regentenkamer, die nooit gebruikt werd, omdat de regenten in het Elisabeth Gasthuis vergaderden, omgebouwd tot twee woninkjes. Deze regentenkamer valt op door de hoge voorgevel en versierde ingang. Op 20-10-1880 nam de gemeenteraad een besluit om de zeer smalle Barrevoetesteeg te verbreden. Na de verbreding zou deze Barrevoetestraat gaan heten. Dit bracht veel veranderingen teweeg. Het naastgelegen Hofje De Twaalf Apostelen (ook wel geheten Oud-Alkemade) moest verplaatst worden. Dit kwam te liggen op het westelijk deel van het aangrenzende Doelenterrein van de Cloveniers-en Sint Adriaansdoelen, zodat het aan de Voldersgracht kwam te liggen. Hiermee was het recht van overpad van het Hofje van Loo onmogelijk geworden. In dit kader is de optie om ook het Hofje van Loo te verplaatsen uitvoerig aan de orde gekomen. Uiteindelijk ging dit niet door en heeft men besloten de drie huisjes langs de Barrevoetestraat te slopen. Hiervoor in de plaats zouden drie nieuwe woninkjes komen en zou het hofje open naar de straat komen te liggen, zoals nu nog steeds het geval is. Als compensatie voor het verlies van het recht van overpad heeft de gemeente het hofje schadeloos gesteld en het riool op stadskosten verlegd. De gevelsteen van het oorspronkelijke toegangspoortje in de Barrevoetestraat is in één van de nieuwe woninkjes ingemetseld. Verder werd de voormalige regentenkamer woonruimte voor één persoon.

In 1963 werd het pleisterwerk vernieuwd en het onderliggende metselwerk grondig gerepareerd. In augustus 1987 kwam een grondige renovatie gereed. Het aantal woningen werd teruggebracht van 14 naar 12.

De huidige binnentuin bestond oorspronkelijk uit twee bleekveldjes. Later kreeg elke bewoonster een eigen tuintje, maar nog weer later zijn deze door de huidige gemeenschappelijke tuin vervangen.

Oorspronkelijk was het hofje bedoeld voor zowel vrouwen als mannen. Maar zoals gebruikelijk, bleven alleen de vrouwen over. Oorspronkelijk had men als preuves elke week een stuiver en daar bovenop één of twee manden turf naarmate er geld beschikbaar was en de tijd het nodig maakte. Waarschijnlijk was er ook sprake van gratis huisvesting. Omdat het hofje in het beheer was bij het Elisabeth Gasthuis genoot men dezelfde belastingvrijstelling als het Elisabeth Gasthuis. Van de aangrenzende schutterij in de Cloveniers-en Sint Adriaansdoelen kreeg men later jaarlijks een gratis maaltijd. In de 18^e eeuw werden de preuves verruimd. Men kreeg jaarlijks nog 26 pond boter, een botteltje wijn en gezamenlijk een zak zout en ook nog verschillende extra's op feestdagen. Iets later, begin 19^e eeuw, kreeg men een weekgeld van 2,5 stuiver en elk 26 pond boter per jaar. Daarbovenop kreeg elk nog enkele tonnen turf en was er een zak zout voor iedereen, 4 pond brood per week en om de zes weken zes pond roggebrood, alsook een pond spek. Omdat het hofje viel onder het beheer van het Elisabeth Gasthuis had men gratis medische verzorging. Op 5-3-1869 werd besloten, dat de bewoonsters voor f 50 vrij over hun erfenis konden beschikken. In 1972 had men nog vrije huisvesting, gratis medische hulp en gratis verpleging in het Elisabeth Gasthuis als men daar niet voor verzekerd was. Wellicht is het nog aardig te vermelden, dat er naast rechten (preuves) ook nog verplichtingen waren, zoals voor de bewoonster van huisje nummer één. Dit was als volgt bepaald in het reglement van 11 mei 1835 : Zij had de functie van portierster. D.w.z.: zij moest het hofje openen en sluiten, de lantaarn aansteken/uitdoen en bijhouden, het regentenkantoor en de wc schoonhouden, medicijnen voor zieke hofjesbewoonsters halen etc. Wel kreeg zij hiervoor nog een jaarlijkse vergoeding.

Oorspronkelijk had het hofje vanuit de erfenis van de stichter inkomsten van enige stukken land bij Castricum en rente van 20 Rijnse guldens. Het Elisabeth Gasthuis had het recht op de nagelaten goederen van de bewoners. De erfgenamen konden dit recht afkopen. Bij de stichting van het hofje was bepaald, dat het altijd financieel onafhankelijk moest blijven. Een paar honderd jaar later werd van dit principe afgeweken en werden de financiën van het hofje gevoegd bij die van het Gasthuis. Dit had te maken met de verslechtering van de financiële situatie van het hofje. Het kostte het Elisabeth Gasthuis meer, dan men aan inkomsten had voor het hofje. In 1633 waren de stukken land bij Castricum al verkocht. Verder had men nog inkomsten uit hypotheek en

obligaties. De situatie van het hofje verslechterde door waardevermindering van het geld, stijging van de kosten van het onderhoud van het hofje en verruiming van de preuven. Daar kwam ook nog de tiërtering in de Franse tijd bij, waardoor de financiën nog meer achteruit gingen. Ook al had men nog enkele legaten ontvangen, dit mocht niet baten. Zodoende was men genoodzaakt in de periode 1811 - 1818 leegkomende huisjes te verhuren. Door invoering van de Armenwet in 1853 moest men de financiën van het Elisabeth Gasthuis en het hofje scheiden van elkaar. Dit bleek zo ingewikkeld en kostbaar voor het Elisabeth Gasthuis, dat in 1866 deze scheiding door de gemeenteraad verworpen werd. Rond 1970 is er een centrale verwarming op basis van gas aangelegd. Hiervoor moesten de bewoonsters maandelijks een vergoeding gaan betalen.

In de stichtingsakte werd het hofje overgedragen aan de Gasthuismeesters. Echter het lijkt erop, dat het nog wel een tijdje geduurd heeft voordat deze Gasthuismeesters daadwerkelijk het beheer voerden. In eerste instantie voerde de familie Van Loo het beheer. Zo is het recht van overpad van het Doelenterrein nog in 1563 geregeld door een telg van de familie Van Loo. Pas in 1612 blijkt het hofje daadwerkelijk onder het beheer van de regenten van het Elisabeth Gasthuis te vallen. Deze regenten benoemden beurtelings een nieuwe bewoner. (enkele uitzonderingen nagelaten). In 1895 werd besloten, dat ook de regentessen beurtelings een nieuwe bewoner konden toewijzen. Regenten en regentessen hadden gezamenlijk het toezicht op het hofje en verpleging van zieken in het Elisabeth Gasthuis. In het derde kwart van de 20^e eeuw veranderde door toedoen van de overheidsfinanciering van ziekenhuizen en daarmee de contracten met verzekeraars. Hierdoor kon het Gasthuis het hofje niet meer financieren en moest men op zoek naar andere beheerders voor het hofje. Zo werd in 1984 het beheer overgedragen aan de regenten van het Sint Jacobs Godshuis.

Bibliografie kort

(Allan, 1973, herdruk van boek uit 1888) (Blom, 1995) (Craandijk, 1904) (Kurtz, 1972) (Peetoom, et al., 2001)

Bibliografie uitgebreid

Allan, F. 1973, herdruk van boek uit 1888. *Geschiedenis en beschrijving van Haarlem van de vroegste tijden tot op onze dagen, vierde of laatste deel.* Haarlem : Boekhandel H. Coebergh, 1973, herdruk van boek uit 1888. Vol. vierde of laatste deel.

Blom, A. Van der. 1995. *Lieven de Key, Haarlems stadsbouwmeester.* Haarlem : Schuyt & Co, 1995. ISBN 90 6097 406 9.

Craandijk, J. 1904. *De Haarlemsche Hofjes.* Haarlem : De Erven F. Bohn/Vereniging Haarlem, 1904.

Kurtz, G.H. 1972. *Haarlemse Hofjes.* Haarlem : Schuyt & Co, 1972. ISBN 90 6097 027 6.

Peetoom, Lenie en van der Hoek, Letty. 2001. *Door gangen en poorten naar de hofjes van Haarlem.* Leiden : Barabinsk, Historische Uitgaven nr. 2, 2001. ISBN 90 73983 17 7.